

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
Філософський факультет
Кафедра політології**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Зам. декана

філософського факультету

Комаха Л.Г. _____

« ____ » _____ 2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи партології

для студентів

галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
спеціальність	052 Політологія
освітній рівень	бакалавр
освітня програма	Політологія
вид дисципліни	обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2017/2018
Семестр	4
Кількість кредитів ECTS	4
Мова викладання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі: *Обушний Микола Іванович*, док. політ. наук, професор
кафедри політології

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__»__ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2017

Розробники: Обушний Микола Іванович, док. політ. наук, професор кафедри політології

Затверджено

«___» _____ 201__ р.

Зав. кафедри політології

Цвих В.Ф.

Протокол № ___ від «___» _____ 201__ р.

Схвалено науково-методичною комісією філософського факультету

Протокол від «___» _____ 201__ року № ___

Голова науково-методичної комісії _____ (Маслікова І.І.)

«___» _____ 201__ року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – надання студентам стійкої системи знань політичних партій та партійних систем, що дозволить їм самостійно визначати їх місце та роль у політичному житті суспільства.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати:**

- нормативно-правові документи, що регулюють діяльність політичних партій;
- об'єкт і предмет навчальної дисципліни;
- понятійно-категоріальний апарат;
- сутність партології як науки та навчальної дисципліни; ретроспективу появи політичних партій та партійних систем, етапи розробки їх теорії партологічною наукою; зміст базових ознак політичних партій; основні форми діяльності політичних партій; джерела матеріального забезпечення політичних партій.

2. Вміти:

- чітко оперувати і володіти понятійно-категоріальним апаратом навчальної дисципліни;
- використовувати отримані знання на практиці та робити незалежні висновки з отриманих теоретичних знань з курсу.

3. Володіти: елементарними навичками наукового дослідження політичних партій та партійних систем.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Курс «Основи партології» нормативний, рекомендований для вивчення студентам II курсу відділення політології філософського факультету і розрахований на 28 годин лекцій та 28 годин семінарських занять (денна форма навчання). Вивчення курсу завершується складанням іспиту.

У курсі аналізуються проблеми формування та функціонування політичних партій та партійних систем, різні підходи партологів щодо визначення сутності політичних партій, їх місце і ролі у політичній системі суспільства, у тому числі і в Україні. Розкривається зміст основних суспільно-політичних доктрин – ідейно-теоретичне підґрунтя розробки програм політичних партій, їх організаційно-технологічні засади діяльності, участі партій у виборчому процесі тощо.

Значимість вивчення студентами цього курсу є очевидною, оскільки важко собі уявити сучасного політолога без знання про політичні партії, багато з яких після одержання диплому працюють у політичних партіях чи інших громадських об'єднаннях. Такі знання повинні мати всі, хто безпосередньо чи опосередковано причетний до політики чи проблем партієтворення.

Важливість вивчення цього курсу зумовлюється також і тим місцем та роллю, яку займають політичні партії у політичній системі сучасних демократичних суспільств. Саме на політичні партії покладена одна із найважливіших функцій – здійснення зв'язку громадян із державою. І у цьому контексті справедливим є твердження, що ХХ століття було століттям масових політичних партій. У ХХІ сторіччі, про що свідчать перші два десятиріччя, роль політичних партій стає ще більш значимою.

Сучасна демократія може існувати лише у вигляді представницької демократії, завдяки виборам, на яких громадянин на певний час передає владу до рук довірених осіб або ж партій. Нині в Україні навряд чи можна собі уявити інші політичні організації, котрі могли б краще, дієвіше, ніж політичні партії, представляти інтереси народу. Отже, можна констатувати, що сьогодні в Україні переконливої альтернативи політичним партіям не існує. Хоча уже сьогодні є очевидним, що монополізація процесу формування керівних політичних еліт з політичних партій не завжди є виправданою. Проте, очевидним є і той факт, що політичні партії є найдосконалішим інструментом, який бере на себе відповідальність за керівництво політикою держави. Одночасно вони є найефективнішим інструментом реалізацій урядових інтересів у сфері політики, відборі лідерів, пропаганді нових цінностей тощо.

Сучасна демократія не може обійтися без законодавчих органів, які сьогодні формуються переважно за участю політичних партій.

Відтак, загальне виборче право, формування законодавчих та виконавчих органів та розгортання демократії неможливо собі уявити без політичних партій. Вони є своєрідним механізмом врегулювання політичних конфліктів, визначають характер і напрям політичного процесу, забезпечують зв'язок суспільства і держави.

Політичні партії виступають важливим чинником стабільності в країні. Тому знання про політичні партії, які покликана дати партологія, є так важливі для сучасних політологів та політиків, загалом для всіх, хто цікавиться політикою і проблемами, які пов'язані з нею.

4. Завдання (навчальні цілі) – надати студентам цілісну систему знань про політичні партії та партійні системи, їх місце та роль у політичних системах суспільств, у тому числі і в політичній системі України. Навчити студентів використовувати отримані знання з партології у практичній діяльності роботи з політичними партіями України.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	нормативно-правові документи, що регламентують діяльність політичних партій	Лекція, семінар, самостійна робота	Письмова контрольна робота	3
1.2	предмет, методи та теоретико-методологічний інструментарій (закони, категорії, принципи, функції тощо)	Лекція, семінар, самостійна робота	Письмова контрольна робота	2
1.3	основні проблеми, що вивчаються у курсі основи партології	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь на семінарських заняттях	2
1.4	ідеологічні принципи, на яких розробляються програми політичних партій	Лекція, семінар, самостійна робота	Письмова контрольна робота, екзаменаційна робота	3
1.5	організаційні засади діяльності політичних партій	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, екзаменаційна робота	3
1.6	політико-правове регулювання організаційної діяльності політичних партій	Лекція, семінар, самостійна робота	Письмова контрольна робота, екзаменаційна робота	2
1.7	фінансове забезпечення діяльності політичних партій	Лекція, семінар, самостійна робота	Усна доповідь, презентація, доповіді на семінарських заняттях	2
1.8	Партійні системи та основні підходи до їх типологізації	Лекція, семінар, самостійна робота	Письмова контрольна робота, доповідь на семінарських заняттях	3
	Вміти:			
2.1	демонструвати знання спеціалізованої літератури з проблем дослідження політичних партій	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, презентація на семінарському занятті	2
2.2	пояснювати соціально-політичну зумовленість появи політичних партій	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, презентація на семінарському занятті	3
2.3	розкривати сутність політичної партії та її роль у політичній системі	Семінар,	Письмова контрольна	3

	суспільства	самостійна робота	робота	
2.4	пояснити етапи становлення політичних партій в Україні та особливості їх інституалізації	Семінар, самостійна робота	Презентація доповіді на семінарі	2
2.5	пояснити, яке місце відводили дослідники політичним партіям з початку до їх створення	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь на семінарі	3
2.6	пояснити, у чому полягає зумовленість виділення із політичних ідеологій такого її різновиду як партійна ідеологія	Семінар, самостійна робота	Письмова контрольна робота	2
2.7	розкрити взаємозв'язок партійних програм і партійних лідерів	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь на семінарі	3
2.8	охарактеризувати основні різновиди організаційної структури політичних партій	Семінар, самостійна робота	Письмова контрольна робота	3
	комунікація:			
3.1	демонструвати здатність вільного володіння одержаними знаннями з партології	Семінарські заняття	Усна доповідь	9
3.2	рекомендувати своїм товаришам використовувати новітню літературу з партології при написанні контрольних робіт та самостійній роботі	Семінарські заняття	Презентація новітньої літератури з партології	8
3.3	презентувати зміст контрольної роботи на семінарських заняттях з основ партології та у фахових дискусіях.	Семінарські заняття	Презентація контрольної роботи, участь фахових дискусіях	8
	Автономність та відповідальність:			
4.1	самостійно шукати та критично опрацьовувати літературу з курсу основи партології, вільно володіти методами обробки, аналізу та синтезу наукової інформації	Самостійна робота	Участь фахових дискусіях	8
4.2	вирішувати самостійно комплексні завдання, пов'язані із верифікацією результатів, оприлюднених досліджень та порівнювати їх із результатами власне одержаної інформації від засобів масової інформації щодо діяльності політичних партій	Самостійна робота	Усна доповідь, презентація самостійного дослідження	9
4.3	приймати самостійні рішення щодо вибору методів та форм власної поведінки в умовах ідеологічної та організаційної невизначеності сучасних політичних партій України	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження,	9

			текст рекомендацій	
4.4	нести відповідальність за достовірність та політико-ідеологічну незаангажованість проведених досліджень з проблем діяльності політичних партій	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, презентація самостійного дослідження, розробка рекомендацій	9

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання (необов'язково для вибіркових дисциплін)

Результати навчання дисципліни					
Програмні результати навчання	.1	.2	.1	.1	.2

7. Структура курсу: у курсі передбачено 2 змістових частини. Заняття проводяться у вигляді лекцій та семінарських занять. Завершується дисципліна екзаменом.

Перша частина курсу виконується згідно зі структурою навчальної програми – проведення лекцій та семінарських занять.

Друга частина курсу передбачає організацію самостійної роботи студентів по вивченню рекомендованих навчально-методичних розробок, першоджерел та документів з програми курсу.

8. Схема формування оцінки:

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (**знання** 1.1 – 1.8), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (**вміння** 2.1-2.8); (**комунікація** 3.1-3.3); (**автономність та відповідальність** 4.1-4.4), що складає 60% загальної оцінки.

Критерії оцінювання:

1. Усна відповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу
4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2 бали – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

2. Доповнення / дискусія:

3 бали – доповнення змістовне, ґрунтовне, конструктивно доповнює обговорення теми,

2 бали – доповнення змістовне

1 бал – доповнення містить інформацію, що суттєво не розширює дискусію

3. Конспект першоджерел:

2 бали – студент опрацював необхідний текст із цитуванням та відповідними власними зауваженнями та поясненнями

1 бал – студент законспектував текст без цитувань та пояснень

4. Самостійна робота, підсумкова письмова робота:

10-9 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст

поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

8-7 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

6-5 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

4-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

5. Кожне питання в екзаменаційній роботі (в білеті 2 питання):

20-16 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

15-11 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

10-6 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

5-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх двох частин та виконання самостійних робіт

Оцінювання за формами контролю:

Види робіт	Семестрова кількість балів	
	Min – 36 бали	Max – 60 балів
Усна відповідь ¹	«2» x 7 = 14	«4» x 5 = 20
Доповнення, участь в дискусіях	«1» x 4 = 4	«2» x 4 = 8

Конспекти першоджерел ²		«1» x 2 = 2	«2» x 2 = 4
Самостійна індивідуальна робота	Вивчення документів та матеріалів, прийнятих Верховною Радою України, Президентом України щодо діяльності політичних партій та їх фінансового забезпечення	«10» x 1 = 10	«18» x 1 = 18
	Написання контрольної роботи з проблем діяльності політичних партій	«10» x 1 = 6	«18» x 1 = 10

¹ у разі відсутності студента на семінарському занятті, розглянуті на семінарі питання відпрацьовуються у письмовій формі. Загальна кількість балів за аудиторну роботу складає 30% від семестрової кількості балів

²Максимальна кількість балів за конспекти першоджерел в даній навчальній дисципліні не може бути більше, ніж 10% від семестрової кількості балів, тобто не більше, ніж 8 балів

Підсумкове оцінювання у формі екзамену: підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів), яка визначається як сума (проста або зважена) балів за систематичну роботу впродовж семестру та оцінки за екзамен. Екзаменаційне оцінювання відбувається в письмовій формі. Білет складається з 2 питань, кожне з яких оцінюється за шкалою 20 балів, що в загальному підсумку дає 40 балів за екзамен. Таким чином, підсумкова оцінка складається із суми семестрової кількості балів (60 балів) та екзаменаційної роботи (40 балів)

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	екзамен	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	36	24	60
Максимум	60	40	100

Шкала відповідності:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59
Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

Структура навчальної дисципліни

Тематичний план лекцій, семінарських занять та самостійної роботи

№ п/п	Назва теми	Обсяг годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
1	2	3	4	5
<i>Частина 1</i>				
1	Партологія як наука та навчальна дисципліна	1	1	4
2	Партія – громадянсько-політичний інститут суспільства	1	1	4
3	Гене́за політичних партій, їх легітимація та інституалізація	2	2	6
4	Становлення політичних партій в Україні та особливості їх інституалізації	2	2	4
5	Суспільно-політична думка про політичні партії	2	2	6
6	Партійна ідеологія – базова ознака політичної партії	2	2	6
7	Партійна ідеологія у діяльності політичних партій та її правова регламентація	2	2	4
<i>Частина 2</i>				
8	Організаційна структура – базова ознака політичних партій	2	2	6
9	Організаційна будова українських політичних партій	2	2	6
10	Політико-правове регулювання організаційної діяльності політичних партій	2	2	6
11	Електоральна діяльність політичних партій	1	1	4
12	Політичні партії у державному управлінні суспільством	1	1	4
13	Взаємодія політичних партій з інститутами громадянського суспільства	2	2	6
14	Фінансове забезпечення діяльності політичних партій	2	2	6

15	Типологізація політичних партій	1	1	4
16	Партійні системи та основні підходи до типологізації	1	1	6
17	Основні тенденції розвитку сучасних політичних партій	2	2	6
Разом		28	28	88

Загальний обсяг – 144 год.

в тому числі:

лекцій – 28

семінарських занять – 28

самостійної роботи – 88

Рекомендована література Основна (базова)

1. Афонін Е., Радченко О. Всеваддя політичних партій як загроза демократизації суспільства / Е. Афонін, О. Радченко // Політичний менеджмент, 2007. – №4(25).
2. Демчишак Р. Проблема сутності політичних партій у працях класиків світової та української партології / Р. Демчишак // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2009. – № 21. – С. 6-10.
3. Закон України «Про політичні партії в Україні» // Відомості Верховної Ради України [ВВР], 2001 р. № 23. С. 118, зі змінами, внесеними згідно з Законами включно від 06.10.2016 р. № 1666-VIII.
4. Исаев Б.А. Практическая партология: генезис партии и партийных систем / Б.А. Исаев. – СПб.: ИД «Петрополис», 2010. – 514 с.
5. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України [ВВР]. 1996. – № 30. – Ст. 141, зі змінами внесеними 92.06.2016 р. № 28. – Ст. 532.
6. Обушний М.І. Партология: [навч. посіб.] / М.І. Обушний, М.В. Примуш, Ю.Р. Шведа / [за ред. Обушного М.І.]. – К.: Арістей, 2006. – 432 с.
7. Політична енциклопедія / редкол. Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. – К.: Парламентське видавництво, 2011. – 808 с.
8. Політичні партії України: в 3-х тт. / укл. Ю. Шайгородський. – К.: Український центр політичного менеджменту, 2005. – Т. 3. – 855 с.
9. Примуш М.В. Політико-правове регулювання діяльності політичних партій / М.В. Примуш. – Донецьк, 2001. – 318 с.
10. Шведа Ю.Р. Політичні партії. Енциклопедичний словник / Ю.Р. Шведа. – Львів: Астролябія, 2005. – 488 с.
11. Шведа Ю.Р. Теорія політичних партій та партійних систем / Ю.Р. Шведа. – Л.: Тріада плюс, 2004. – 528 с.

Додаткова

1. Аніщук В. Форми правового забезпечення діяльності політичних партій в Україні / В. Аніщук // Право України. – 2000. – № 2.
2. Арон Реймон. Етапи розвитку соціальної думки. Монтеस्क'є, Конт, Маркс, Токвіль, Дюркгейм, Парето, Вебер / А. Реймон. – К.: «Юніверс», 2004. – 668 с.
3. Антология мировой политической мысли: в 5 тт. – М.: Мысль, 1997.
4. Вебер М. Политика как призвание и профессия / М. Вебер // Избранные произведения. – М., 1990.
5. Джанда К. Сравнение политических партий: исследования и теория / К. Джанда / Современная сравнительная политология: [хрестоматия]. – М.: Изд-во «Академический проект», 1997.
6. Современная сравнительная политология: [хрестоматия]. – М., 1997.

7. Дністрянський С. Загальна наука права і політики / С. Дністрянський. – Прага, [Б.в.], 1923. – Т. 1. – 393 с.
8. Дюверже М. Политические партии / М. Дюверже. – М.: Академический проект, 2000.
9. Вебер М. Политика как призвание и профессия / М. Вебер // Избранные произведения. – М., 1990.
10. Мілль Дж. Ст. Представницьке правління / Дж. Ст. Мілль. – К.: «Основи», 2004.
11. Михельс С. Социология политических партий в условиях демократии Диалог / С. Михельс. – 1990. – № 3, 5,7,9,11,13,15, 18.
12. Назарук О. До історії Революційного Часу на Україні. Українські політичні партії, їх союзи і теорії / О. Назарук. – Вінніпег: МАН, 1924. – 67 с.
13. Назарук О. Значення партій / О. Назарук. – Львів, 1939. – 34 с.
14. Павко А.І. Повчальний досвід вітчизняної історії: політичні партії і організації у громадському житті України модерної доби. – К.: Вид-во «Плеяди», 2002. – 552 с.
15. Сартори Дж. Вертикальная демократия (Меньшинства и элиты. Полиархия в ее нормативном определении) / Дж. Сартори // Полис. – 1992. – № 4.
16. Старосольський В. Партія в Конституції Чехословацької Республіки / В. Старосольський // Науковий збірник українського університету в Празі. – Прага, 1923. – Т. 1. – С. 3-16.
17. Стахів М. Демократія, соціалізм та національна справа / М. Стахів. – Львів: Накл. «Гром. Голосу», 1936. – 43 с.
18. Стахів М. Українські політичні партії у соціологічному навітленні / М. Стахів. – Нью-Йорк-Детройт-Стрентон [Б.в.], 1954. – 104 с.
19. Токвіль А. Про демократію в Америці / А. Токвіль. – К., 1999.
20. Українські політичні партії кінця ХІХ – початку ХХ ст.: програмові і довідкові матеріали / упоряд. В.Ф. Шевченко [та ін.]. – К.: Консалтинг, Фенікс, 1993. – 336 с.